

Recension

vilka sorts psyken som klarade sig bäst i denna feudala maktapparat. De som inte tappade förståndet var de som såg en räddning i döden. De som lyckas leva en dag i sänder, utan varken för stora hopp eller rädslor. Av de fyra och en halv miljon judar som deporterades till Auschwitz överlevde endast 4 000.

En annan typ av vittnesberättelse är fransk-tyska författaren Géraldine Schwarz' "Medlöparna – En berättelse om Europas glömska", som tar sin utgångspunkt i farfaderns och farmoderns relation till Hitler och nazismen. De var varken offer eller bödlar, utan vanliga medlöpare.

Farfadern köpte en fabrik från en judisk kollega för en spottstyver, men även möbler från husen som lämnades av de deporterade judarna. Hade de tillskansat sig dessa saker om de inte någonstans innerst inne hade vetat att dessa judar aldrig hade skulle återvända, frågar hon sig. Utan medlöparna hade Hitler aldrig kunnat begå brott av en sådan omfattning. Hitler brukade dessutom ta tempen på sitt folk med jämna mellanrum. Den första massiva deporteringen av judar som ägde rum 1940 var ett test. För att vänja medborgarna hade polisstyrkorna undvikit våld och bokat passagerarvagnar, i stället för godsvagnar som det blev senare. Och när han senare stötte på motstånd, valde han att utrota judarna i isolerade läger i Polen.

Vi får också läsa om medlöparnas undergång, om de 10 000 nazister som dömdes av tyska och allierade militärdomstolar, därav 806 till döden, vilka en tredjedel avrättades och de 10 000 berlinare som begick självmord de sista krigsveckorna. Men också om omvärldens medlöperi. Frankrikes Vichyregim som skickade tusentals judar till gaskamrarna, liksom Italien, Holland, Rumänien och Argentinas blockering av migrationsflödena före och efter kriget.

Bokens starkaste passager är de som analyserar medlöparnas trauma. Ett trauma som paradoxalt nog inte har så mycket med brotten som begåtts, utan med förlusten av den idealiserade auktoritetsgestalt som Hitler representerade. Hitler förmedlade en känsla av allmakt och förlusten av honom innebar också förlusten av ett narcissistiskt objekt och en nedvärdering av jaget.

Schwarz avslutar boken med en noggrann dissekering av nazismens och fascismens fortlevnad och spridning i våra samhällen i dag. Dels genom figurer som Marine Le Pen och Viktor Orbán, men också om olika länders försök att gottgöra historiska misstag. Ett exempel är Angela Merkels generösa mottagande av syriska flyktingar 2015, och hur många presidenter som faktiskt smällde igen dörren i näsan på henne när hon försökte övertala dem att göra detsamma.

Jag hoppas att så många som möjligt kommer läsa både de Winds hjärtslitande vittnesbörd och Schwarz härresande analys av främlingsfientlighetens och medlöperiets både historiska och nutida former. Det är allas vårt ansvar att motarbeta dessa krafter här och nu och på alla sätt och vis vi kan.

Fredrik Söderberg, "Sun and steel", 2018.

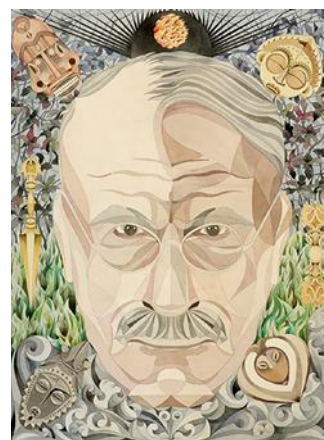
Bild: Privat samling

Jongsuk Yoon, "Future", 2018
Bild: Creative commons erkännande

Fredrik Söderberg, Portrait of Pan, 2011
Bild: Courtesy of Cecilia Hillström Gallery / Konstnären

Fredrik Söderberg, C G Jung porträtt, 2013
Bild: Collection of the artist, Courtesy Galleri Riis, Oslo

Fredrik Söderberg, "Job", 2018.
Bild: Courtesy of Cecilia Billström Gallery / Konstnären

Motsatser som formar en dynamisk duo

Konst

Fredrik Söderberg

Akvareller 2008–2019

Jongsuk Yoon

Väggmålningar 2020

Nordiska Akvarellmuseet
T o m 26/4

Kärnan till all konst är energi, menar Fredrik Söderberg i en katalogtext som publiceras i anslutning till hans utställning på Nordiska akvarellmuseet i Skärhamn. Till skillnad från utställningstiteln, som är fantasilös – "Akvareller, 2008–2019" – är Söderbergs referensbibliotek intrikat. Under pressvisningen framstår han som ett levande uppslagsverk. Influenserna flödar ur hans mun.

Jag stöter sällan på konstnärer som är så välformulerade i skrift som Söderberg. Att finna en universell förklaring till varför vissa teman är värda att utforska mer än andra verkar vara av hög prioritet. Han dras till gråzoner, instanser där det "goda" och "onda" inte är klart definierat. Överlag uppehåller han sig vid ämnen som kan anses problematiska och mörka.

Ibland upplever jag denna tjusning som pubertal och romantisk, andra gånger kittlande.

Eftersom jag ser ett mönster i hans produktion – det kan beskrivas som en mix mellan esoteriska läror, kontroversiella personer, fetischism, sekterism och annat "eggande" – blir den inte så provokativ. Man vet vad man får. Söderbergs besatthet känns dock genuin. Och även om han söker sig till det kaosartade, verkar han rädd för att hans ordnade värld ska spricka. Han tillverkar till och med sin egen färg.

Utställningen innehåller ett myller av akvareller. Söderbergs målningar med de grekiska bokstäverna för alfa och omega, kors och andra religiösa attribut är signaturverk. Bilderna är omsorgsfullt gjorda. Detsamma kan sägas om en serie målningar föreställande Carl Jungs hus, vilket byggdes av psykoanalytikern själv. Abstrakta målningar utförda i "vått i vått" hänger bredvid figurativa bilderna som luftiga motstycken. Eftersom Jung har beskrivits som upphovsmannen till New Age är det väntat att Söderberg intres-

serar sig för honom. Diptykerna fungerar som en nyckel till hans konst då de materialiserar kampen mellan ordning och upplösning, liv och död.

I hans mest aggressiva verk märker jag äntligen någon sorts lättnad på lagbundenheten, även om dessa bilder likaså utmärks av sträng symmetri. I dessa tekniskt avancerade akvareller, som påminner om mönstrade tapeter, utkämpas slag mellan hundratals samurajer. Blod väller upp och droppar. Energin är medryckande.

Bilderna är en sorts kollage av figurer från Japans konsthistoria och de har satts samman i rytmiska konstellationer. Målningen "Sun and Steel" (2018) är en hyllning till den japanska författaren Yukio Mishima som valde att ta sitt liv genom harakiri; till och med i dödsögonblicket ska man tydligen se tilltalande ut. I denna serie närmar sig Söderberg ett argt stadie jag vill se mer av. Jag vill se honom tappa kontrollen, men inte helt.

Den koreansk-tyska konstnären Jongsuk Yoons stora väggmålningar är alldeles nya och färdigställda på ett par veckor. De har både en

monumental och en efemär kvalitet och stråken av färg skimrar mjukt. Element från naturen, såsom bergsformationer, stiliserade fåglar och en värmande sol täcker väggarna. Hennes arbete är en orädd hybrid mellan traditionell sydkoreansk konst och expressiv abstraktion från väst.

Yoons konstnärliga temperament skiljer sig från Söderbergs: jag anar att hon inte vill reflektera så mycket över källorna hon inspireras av. Hennes bildvärld är ljus men samtidigt väldigt mystisk. De två målningar existerar bara under utställningsperioden och fungerar därför som en utmärkt pendang till Söderbergs analytiska och beständiga konst. Här går det inte att utrona något specifikt syfte. Bilderna kommer att försvinna, precis som allt annat. Det finns inget vackrare.

Fredrik Söderbergs och Jongsuk Yoon är varandras motsatser men tillsammans formar de en dynamisk duo. Att deras konst placeras sida vid sida är därför ett snilledrag.